

Avfallsproblemer på Romerike

Fordeler og ulemper ved å etablere et interkommunalt selskap. Økonomi, arbeidsoppgaver og organisering.

Av Erik Steensrud.

Erik Steensrud er direktør ved Avløpsambandet Nordre Øyeren.

Innlegg på Fagtreff 28. jan. 1991.

Interkommunalt samarbeid har lange tradisjoner på Romerike, og omfatter i dag ca 50 ulike tiltak av varierende omfang og fagområde.

Tidlig på 70-tallet ble det gjennom arbeidet med miljøverndepartementets utredning for disponering av slam og søppel på Østlandet pekt på at det ville være rasjonelt å samarbeide om avfallshåndtering i den såkalte østregion i Akershus. Denne regionen omfatter de 14 kommunene Aurskog—Høland, Eidsvoll, Enebakk, Fet, Gjerdrum, Hurdal, Lørenskog, Nannestad, Nes, Nittedal, Rælingen, Skedsmo, Sørums og Ullensaker. Kommunene har i dag tilsammen ca 200.000 innbyggere og avfallsmengden som i dag genereres er anslått til ca 100.000 tonn pr år fordelt med ca 40.000 tonn fra husholdningene og ca 60.000 tonn fra næringslivet.

I første omgang ble det utredet mulig samarbeid mellom de tre kommunene Eidsvoll, Nannestad og Ullensaker, som alle hadde fyllplasser som ikke tilfredstilte den tids miljøkrav. Resultatet av dette utredningsarbeid ble etableringen av Øvre Romerike Avfalls-selskap (ØRAS) i 1979. Dette selskapet tok i 1981 i bruk Fyllplass Dal Skog som felles fyllplass for de tre kommunene, og etter at Hurdal kommune innførte kommunal renovasjon ble denne kom-

munen også med i ØRAS-samarbeidet. ØRAS-kommunene har i dag tilsammen ca 45.000 innbyggere, og fyllplassen mottok i 1989 ca 20.000 tonn avfall.

Det ble også utredet muligheter for samarbeid for andre deler av Romerike, og i 1982 ble det som resultat av utredningsarbeidet foreslått at de 7 kommunene Fet, Gjerdrum, Lørenskog, Nittedal, Rælingen, Skedsmo og Sørums skulle etablere et interkommunalt selskap som skulle ta hånd om avfallshåndteringen og behandle avfallet med forbrenning og deponering på fyllplass.

Dette forslaget ble aldri realisert, fordi den foreslåtte lokalisering av forbrenningsanlegget ikke ble akseptert av «vertskommunen». Det ble imidlertid arbeidet videre med prosjektet, med andre lokaliseringalternativer for forbrenningsanlegget, uten at det lyktes å bli enige om noen endelig løsning.

I 1988 tok utredningsarbeidet en ny vending etter at de fleste kommunene uttalte at det var ønskelig å legge større vekt på kildesortering og resirkulering av avfall. Man slapp gradvis taket i forbrenningsforslaget, og i en rapport som ble lagt fram sommeren 1989 anbefalte man at alle de 14 Romerikskommunene overfører sine renovasjonsoppgaver

til et interkommunalt selskap. Selskapet skal arbeide etter målsettinger som legger spesiell vekt på miljøforbedring, avfallsminimering og ressursutnyttelse gjennom kildesortering og gjenvinning. Etter en høringsrunde i kommunene fulgte en ny rapport sommeren 1990 hvor nærmere detaljer om det foreslåtte samarbeid ble framlagt.

Med erfaringer fra deltakelse i store deler av det utredningsarbeid om avfallshåndtering som har pågått på Romerike de siste 10 årene, skal jeg kort summere opp noen av de forhold som omtales som fordeler og ulemper ved å etablere et interkommunalt selskap.

Økonomi

Det er åpenbart at man gjennom interkommunalt samarbeid vil kunne oppnå betydelige økonomiske fordeler.

Som eksempel på dette nevner jeg at storinnkjøp av sekker, sekkestativer etc. vil gi rabattmuligheter som enkeltkommuner ikke kan oppnå alene. Kostnadene til innsamling og transport kan reduseres ved at man utnytter tilgjengelige ressurser bedre i stordrift. De informasjonen vi har innhentet fra andre interkommunale selskaper peker også entydig mot at man oppnår betydelige besparelser så snart de løpende avtaler som eksisterer for renovasjon i mange kommuner erstattes av regelmessig anbudsinnhenting. Etter hvert som kildesortering utvikles og oppsamlings- og innsamlingsutstyr tilpasset dette tas i bruk, vil rasjonaliseringsgevinster ved stordrift komme ennå tydeligere fram.

Jeg vil også påstå at et interkommunalt selskap som kan tilby utsorterte avfallsfraksjoner fra et befolkningsgrunnlag på ca 200.000 innbyggere vil stå sterkere i forhandlinger om priser

med avtakerne enn hver enkelt kommune alene.

Den største økonomiske gevinsten for Romerikes vedkommende ligger imidlertid i en reduksjon av antallet fyllplasser. Stadig stigende miljøkrav til våre fyllplasser som skal drives med skikkelig avfallskomprimering, god overdekking, sivevannshåndtering og økende servicetilbud ovenfor avfallsleverandørene gir sterkt økende kostnader. For Romerike er det foreslått at man reduserer antallet fyllplasser fra 10 til 4 (eller helst 3), og dette gir en reduksjon i de framtidige årskostnader fra ca 24,5 mill. kr til ca 16 mill. kr (13 mill. kr med 3 fyllplasser). Disse besparelsene overstiger med klare marginer de økninger man får i transportkostnader ved lenger avstand til noen fyllplasser.

Også når det gjelder resterende deler av avfallshåndteringen mener jeg det vil ligge store besparelser. Kildesortering i økende grad vil kreve en betydelig innsats i informasjon og holdningsskapende arbeid. Kostnadene til dette området vil helt klart bli lavere hvis man kan arbeide i fellesskap i en hel region i stedet for at 14 kommuner driver hver for seg. En felles administrasjon for hele spekteret av oppgaver som inngår i en moderne avfallshåndtering vil også gi økonomisk gevinst

Arbeidsoppgaver

Jeg har i det foranstående pekt på betydelige økonomiske fordeler knyttet til samarbeid om de ulike arbeidsoppgaver som avfallshåndteringen innebærer. Jeg tror også at en vil få kvalitative fordeler av det interkommunale samarbeidet ved at det kan bygges opp en bedre kompetanse gjennom samarbeidet enn kommunene hver for seg kan etablere. En ulempe ved over-

føring av renovasjonsoppgavene til et interkommunalt selskap er at hverdagen for de tekniske etater i kommunene blir mindre variert og utfordrende enn før. Jeg tror man langt på vei kan kompensere for dette ved å etablere gode rutiner for kommunikasjon med kommunenes tekniske etater.

Det hevdes fra enkelte at en overføring av innsamling av avfallet til det interkommunale selskapet vil føre til for stor avstand til, og for liten kontakt med den enkelte renovasjonsabonnent. Jeg ser faren for at dette kan skje, men det er forutsatt at de eksisterende renovatører med sine gode lokalkunnskaper og kundekontakter kan fortsette med sine oppgaver under forutsetning av at de i framtida er konkurransedyktige. Det er selvfølgelig også meget viktig at det interkommunale selskapet bygger ut et godt apparat for service og kontakt med renovasjonsabonnentene. Et godt fungerende serviceapparat er også en forutsetning for å kunne lykkes med de utfordringer utstrakt kildesortering medfører.

Avfallsplan Østlandet skisserer noen aktuelle samarbeidsformer som går ut over Romeriksregionen. Det er helt klart at mulighetene for å ta fatt i de arbeidsoppgaver dette representerer er bedre hvis kommunene på Romerike arbeider sammen i sin region gjennom et interkommunalt samarbeid.

Organisering

Fordelene ved å organisere avfallshåndteringen gjennom et interkommunalt selskap er som beskrevet foran mange og betydelige. Gjennom det utredningsarbeid som har pågått på Romerike gjennom en årrekke har det selvfølgelig også vært trukket fram for-

hold som av mange vurderes å være ulemper ved et slikt samarbeid.

De sentrale teamer i denne forbindelse er redusert kommunal styring med avfallshåndteringen, lang avstand mellom renovasjonsabonnenter og interkommunalt selskap/-anlegg og redusert kunnskap om tilpassing til lokale forhold.

Jeg er ening i at dette kan bli ulemper, men jeg er også overbevist om at ulemmene kan reduseres sterkt hvis kommunene aktivt bruker det styringsapparat de etablerer ved stiftelsen av interkommunale selskaper.

De miljømessige krav til avfallshåndteringen blir i hovedsak fastlagt gjennom pålegg fra sentrale myndigheter. Alle kommunene på Romerike har i sine uttalelser til foreliggende utredninger sluttet seg til de mål som er stilt opp for selskapet med hensyn til avfallsminimering, kildesortering og ressursutnyttelse. Det blir en viktig oppgave for kommuner og interkommunalt selskap å finne gode styrings- og samarbeidsformer som sikrer at krav fra sentrale myndigheter kan etterfølges og de oppstilte mål nås innenfor akseptable økonomiske rammer.

Avfallssamarbeidet er foreslått organisert gjennom et interkommunalt selskap etter kommunelovens § 27, hvor kommunenes styring er sikret ved at de velger et representantskap som selskapets høyeste organ. Hvis dette organet trekker opp selskapets handlingsprogram i samsvar med de deltakende kommuners krav og ønsker og overlater til selskapets styre og ansatte å sette disse programmer i verk, er jeg sikker på at fordelene ved interkommunalt samarbeid om avfallshåndtering på Romerike vil tre klart fram i årene som kommer.